

«ФОЛІО. ГОРОР»

Надя Ліра

ПЕЧЕРА
МАРА

Харків
«ФОЛІО»
2024

«...На цьому світі стільки ірреального...»

Юрій Андрухович

I. Втрата безтурботності

Оберт ключа у дверному замку на якусь мить паралізував Сашу в ліжку. Найперше, чим ковзнув його погляд, — Олина надщерблена кришталева чашечка для кави, частина стабільного ранкового ритуалу. Схоже, усе звичне й стале за мить залишиться в минулому. Червоні мереживні стрінги зачепилися за виступ вушка горнятка й напівлежали на журнальному столику. Не Олині трусики. А от ліжко, на якому зараз спала на животі вгашена пані, було Олине. І полиця з книжками над ним. І блідувато-зелений вінтажний торшер з рюшами теж належав його дівчині. Але він повернув собі цей простір у найгрубіший і наймерзенніших із можливих способів.

Двері до кімнати нарешті повільно прочинилися. Поспішати вже нікуди. Прозора папка випала з рук Олі з гучним «ляск». Найогиднішою в цьому звуці була його неприкрита буденність. Так могло статися за сотень інших обставин, але трапилось саме зараз. Її погляд лиш ковзнув кімнатою, а потім простромив Сашу. Рішучість його не похитнулась, як і раніше. А от у колінах відчув підступну слабкість і, ніби між іншим, сперся на бильце

ліжка. Діалог без слів. Вона вже винесла йому вирок. Якби була середньовічним інквізитором — його б точно вже тягли, щоб скалічити одним із тих знарядь для тортур, які часто показують у фільмах. Винний. Аргументи до уваги не беруться й озвучення не потребують. Вона не плакала. Усе відбувалось зовсім не так, як уже не раз уявляв собі Саша. Сценарії поведінки Олі загалом не тішили різноманітністю, що зараз особливо збило з пантелику.

Глухе шурхання відвернуло від роздумів. Вона сповзла стінкою на пластикову полицку для взуття, простягнувши одну свою руку до лоба, а другою намагаючись зачепитись за щось у коридорі, щоб припинити рух.

Униз. Цей напрямок вони обрали вже роки зо три тому. Перші великі сварки, перша зрада. А потім — перше повернення в запряжку нескінченних одноманітних буднів. Де щодня смачні й ситні фірмові сніданки, ідеально випрасувана, ще тепла сорочка, яка виглядала його з вішачка шафи, лоточки з обідом — й обов'язково, щоб усе збалансовано до нудоти. Хоч баланс рідко дорівнює випраним шкарпетками. Але не для Олі.

Різкий рух — піднесла руку до обличчя, і дві яскраво червоні плямки розповзалися шовковою білою блузкою. Вона затиснула рукою ніс і спробувала підвестися. Саша хотів кинутись їй на допомогу, навіть подався

вперед, але сам себе зупинив. І змусив дивитися, як його колись кохана дівчина борсається в купі розкиданого підлогою взуття. Жоден із них усе ще не вимовив ані слова. Він зрозумів, чому все здавалось надто сюрреалістичним, як у фільмах Веса Андерсона. Палітра кольорів надто насичена, відчуття надто загострені. Він тепер вільний.

Оля досі не плакала, що дивно. Нарешті віднайшла рівновагу й підвелась. Від її довгих пальців на кремових шпалерах залишались протяжні червоні плями. Кров з носа не зупинялась і вільно стікала губами, підборіддям, ще більше закрапуючи блузку. Безповоротно зіпсована. Як і все між ними. Коханка досі навіть не поворухнулась і далі спала на їхньому з Олею ліжку. Сама ж дівчина навалилась на двері всім тілом і смикала їх так несамовито, ніби позаду стояв не Саша — ще зовсім недавно такий рідний, коханий, а щонайменше — вирувала пожежа. Зачинені на засув вхідні двері не піддавались. Відчуття реальності нарешті повернулося. Саша встав і швидко рушив до коридору. Жодного чіткого плану він не мав. Але сидіти та просто дивитися, як вона возиться із замком, — нестерпно. Коли невеликий відтинок від ліжка до передпокою хлопець уже здолав, двері нарешті різко розчахнулися й почувся глухий звук удару. Не втримавши рівноваги, Оля вгатилась колінами в бетон. Саша ще хвилину zvolікав, а потім усе ж підійшов і подав руку вже, найімовірніше, колишній. Та вона лиш скривилась — сама схопилась, похитнулась

і рушила. Він не зупиняв. Наостанок обернулась. Олин погляд міг кришити айсберги.

— Невже так потрібно було, щоб я це побачила?

Саша розтулив рота й так і застиг. Дарма напружував м'язи. Оля вже встигла натиснути пропалену посередині брудно-багряну кнопку. Стулки ліфта жалісливо хряснули, проводжаючи всі нічні істерики й клаустрофобні спроби склеїти давно розтрощене.

Саша голосно видихнув, провів руками по обличчю й тихо зачинив за собою двері. Ішов уже будити дівчину, що зробила йому подарунок, про який і сама не здогадувалась — давно бажаний розрив. У задумі мало не став на папку, яка випала з рук Олі. В останній момент змушений змінити траєкторію, мало не розтягнувся на весь коридорчик старої борщагівської панельки, перечепившись об порожню пляшку з-під дешевого коньяку. Саша хотів було підняти папку. Наступної миті його шлунок підстрибнув до горлянки й боляче стиснувся. «Київський клінічний онкологічний центр». Назва вигулькнула з-поза напівпрозорої пластикової оболонки. Він швидко вийняв і розгорнув документ у надії, що це чергова спроба маніпуляцій Олі. Та від природи була трохи іпохондриком. Папери падали й розсипалися по брудній підлозі. Метушливо підбирав кожен і намагався проглянути в пошуках діагнозу.

Сама назва «лімфома» ні про що Саші не говорила. Однак на першій же сторінці пошуку в гуглі було багато

інформації. Справи кепські. У кімнаті, попри те, що стояв сльотавий січень, раптом забракло повітря. Навстіж розчинивши вікно на кухні, він почав вивертати просто на підлогу шухляди з різним крамом у пошуках пожмаканої пачки цигарок. Тим часом раптова свіжість нарешті розбудила Катьку. З вельми непрезентабельним виглядом та пришкандибала зі спальні-вітальні.

— Ти з дуба впав? Зачини вікно, дубак же. А де тут чисті кружки? — не чекаючи відповіді, почала навмання тягнути за ручки шафок, оминаючи купи кухонного начиння, розсипаного по підлозі, ніби безладу й не було. — О, знайшла, — пирхнула. «Коханому Саші», — глузливим тоном проспівала напис на обраному кухлі. — А чого ж вона в тебе аж під стіною захована? — не могла вгамуватись коханка.

Саша на цей монолог навіть не ворухнувся. Лише відсторонено відрізав:

— Тобі вже час.

Шкіра терпла й місцями вже пекла від січневого різкого вітру. Але одне-єдине запитання пройняло й колело його дужче за холод: «Як таких мудаків земля носить?». Зазвичай ініціатором обговорення такого роду філософії був його друг Олег. Він же Ромео. У їхній компанії зі школи той відповідав за совість, коли доходило до витівок і пригод. А Саша — зазвичай за халепи. Та тепер вони не в школі, і такий гидкий розрив зі

смертельно хворою дівчиною мало нагадував невинну витівку. Та йому однаково потрібна розмова.

Останні вхідні. Набрати «Ромео». Протяжний звук «пі-і-і-і-і-і-іп» після другого обірвався короткими гудками. Повідомлення: «Я на нараді». Саша стиснув зуби й із силою грюкнув вікном, що аж на мить здалося — шибки не встоять на своїх місцях. «Це жесьь», — обмежений форматом, спробував анонсувати ситуацію другові. Не минуло й кількох хвилин, як хрустке повітря розламав дзвінок.

— Ну, що там у тебе? Але говори швидко. У мене кол з американцями висить.

— Та жесьь, кажу, — Саша продовжував дивитись крізь уже зачинене вікно. Помахав головою і, провівши по обличчю рукою, затиснув собі рота.

— Слухай, на мене там люди чекають. Тому...

— Ти мене вб'єш, — промимрив крізь зчеплені пальці.

— Треба внести заставу? Ти не знаєш, де ти і як там опинився? Затопив сусідів?.. Що цього разу?

— Гірше.

— Та вже не тягни.

— Я кинув Олю, а в неї рак. Вона мене застукала з Катькою, — випалив усе.

У трубці було приглушено чути, як перемовляються між собою англійською колеги Олега. Він же мовчав.

— Якщо ти вирішив просто перевірити мою реакцію, то не смішно, — вимовив друг крижаним тоном,

---

Зміст

I. Втрата безтурботності	5
II. Відпустка	34
III. Блукання	56
IV. Дивні незнайомці	74
V. Печера Мара	94
VI. Виснаження	111
VII. Втеча й перетворення	128
VIII. Звільнення	144
IX. Зачароване село	163
X. Повернення	179
Загублена сторінка з бабусинового зошита	189